

Händer i Nätverket

- Riskkommunikation—hur farligt är det att bo i förorenade områden? 15/12 anordnar Region Öst seminarium i Linköping [Läs mer här](#)
- NORDROCS 2016 har gått ut med 1st call for abstracts, [Läs mer här](#)
- Region Syd - Årsmöte i Helsingborg, preliminärt 2 februari
- Region Väst - Årsmöte och seminarium den 3 februari, mer information kommer inom kort
- Datum för årsmöten Region Mälardalen och Region Öst kommer inom kort
- Arbetsmiljöseminarium i Stockholm den 11 februari [Läs mer här](#)
- Region Norr - årsmöte, seminarium och studiebesök den 23 februari [Läs mer här](#)

Nätverket Renare Marks nyhetsbrev distribueras till samtliga medlemmar i nätverket via e-post. Nätverket är öppet för alla intresserade. Enskilt medlemskap kan tecknas av alla, för företag finns korporativt medlemskap. Mer information finns på nätverkets hemsida eller kan fås genom att skicka e-post till nätverket. Bidrag till Nyhetsbrev tas gärna emot.

REDAKTION:

Nyhetsbrev:

Johanna Svederud, 0707-21 02 89
johanna.svederud@liljemark.net

Hemsida:

Peter Harms-Ringdahl, 072-523 43 40
peter.harms-ringdahl@empirikon.se

ANSVARIG UTGIVARE:

Ordförande:

Malin Norin, 031-771 50 55
malin.norin@ncc.se

Nätverket Renare Mark
c/o Ekorola AB
Fabriksgatan 23
891 33 Örnsköldsvik

GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR!

Jul och nyår närmar sig med stormsteg och Renare Mark vill passa på att tacka våra medlemmar för ett roligt och intressant år! Under året som gått har vi bland annat hunnit med att besöka Kiruna för att lära oss mer inför den stundande flytten, vi har besökt Malmö i två omgångar för att diskutera sustainable remediation och deponifrågor. Därutöver har våra regionala avdelningar hunnit med ett antal intressanta studiebesök och seminarier.

Med det nya året kommer nya spännande aktiviteter, och planeringen av vinterns och vårens aktiviteter pågår för fullt! Den 11 februari är det dags för ett seminarium om arbetsmiljö, som du kan läsa mer om på [Renare Marks hemsida](#). Den 16-17 mars möts vi i Göteborg för 2016 års Vårsmöte, då vi under två dagar får träffa våra branschkollegor, lyssna till intressanta föredrag och tillsammans roa oss under en bankettmiddag med efterföljande fest. Mer om vårmötet hittar ni nedan!

Stort tack för i år! Vi ses nästa år, till dess önskar vi er en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År!

Den 16-17 mars ses vi på Clarion Post i Göteborg för 2016 års Vårsmöte!

Vårsmöte på Clarion Post i Göteborg, boka in den 16-17 mars 2016

Planeringen är i full gång och ett fullspäckat program för Vårsmötet håller på att ta form. Under två dagar kommer vi att få lyssna till många intressanta föredrag som bland annat berör medias bevakning av miljöfrågor, hur man förmedlar fakta utan att det bli tråkigt och hur kommunicerar vi risker? Därutöver kommer vi att få ett smörgåsbord med bland nya tekniker, riskvärderingar och intressanta föreningar. Som vanligt samlas vi kring en bankettmiddag där det finns goda möjligheter att lära känna branschkollegor och lyssna till skön livemusik.

[Anmälningssidan](#) är nu öppen, och för att kunna få en faktura innan nyår behöver vi din anmälan senast under v51.

Händer i Regionerna

Region Öst - Seminarium om riskkommunikation, hur farligt är det att bo i förorenade områden? 15 december i Linköping

Eftermiddagen inleds med glögg och pepparkakor. Därefter tjuvstartar vi med temat för Vår mötet 2016 genom att Ingela Helmfrid, Arbets- och miljömedicin, Region Östergötland, håller ett föredrag om riskkommunikation. Under eftermiddagen får vi lära oss mer om hur man kan hantera och informera om risker i olika skeden i projekt där förorenad mark finns, men också i områden där det finns naturligt höga metallhalter.

Efter föredraget går vi tillsammans till en närbelägen pub och tar något att äta och dricka. Mer information på [Nätverkets hemsida](#)

Region Norr - Årsmöte och studiebesök i Vasa, 23 februari

Den 23 februari 2016 bjuder Renare Mark Norr in till en studieresa till Vasa i Finland för att studera hur Finland arbetar med tillsyn och efterbehandling av förorenade områden och sulfidjord.

Bland annat kommer deltagarna att få besöka saneringsobjektet Infjärden, den före detta Kronvikssågen och ett försöksfält för sulfitjordsstabilisering. På båten mellan Umeå och Vasa passar vi även på att hålla årsmöte för Region Norr, samt lyssna till föredrag om hur Finland arbetar med förorenade områden samt hantering av sulfitjordar. Mer information finns på [Nätverkets hemsida](#)

Region Väst - Årsmöte och Studiebesök, 3 februari

I samband med årsmöte den 3 februari bjuder Region väst in till seminarium om de stora infrastrukturprojekten som pågår och planeras. Fokus ligger på hantering av schaktmassor och länsvatten. Håll utkik på Renare Marks hemsida för mer information framöver.

Region Mälardalen—Årsmöte och studiebesök hos Ragn-Sells, Högbytorp, 16 februari

I samband med årsmötet bjuder Region Mälardalen in till ett studiebesök och seminarium hos Ragn-Sells på Högbytorp. Dagen inleds med en guidad tur runt Högbytorp, och därefter bjuds på seminarium med diskussioner kring risker vid deponering samt tekniker och lösningar som används vid Högbytorp. Eftermiddagen avslutas med årsmöte för Region Mälardalen.

Årsmöte Region Öst

Datum är inte satt än, men planeras hållas under första halvan av februari. Håll ögonen öppna för kommande uppdateringar!

Årsmöte Region Syd

Ett preliminärt datum är satt till den 2 februari i Helsingborg. Ytterligare information kommer att publiceras på [Nätverkets hemsida](#).

Arbetsmiljö och förorenade områden

Den 11 februari bjuder Renare Mark in till ett seminarium med temat Arbetsmiljö och förorenade områden, ett ämne som alltid är högaktuellt. Vi kommer bland annat att få en inblick i hur olika aktörer jobbar med arbetsmiljö, vilka risker vi utsätts för och vad det finns det för mätinstrument och hjälpmedel att ha med i fält?

Seminarieret går av stapeln under en heldag i Stockholm, då vi får lyssna till intressanta föredrag med talare från bland annat Örebro Universitetssjukhus, NCC Construction, ISKAD – Industri och Skadesanering, AECOM, Liljemark Consulting, och SWEREA|SWECAS

Sista anmälningsdag är 13 januari, ytterligare information samt anmälningsblankett hittar ni på [Nätverkets hemsida](#).

Nyhetservice hos Renare Mark

Renare Marks Nyhetservice uppdateras kontinuerligt med vad som händer i branschen. Länkar till olika nyhetsmedier och deras bevakning av dagsaktuella händelser som på ett eller annat sätt är kopplat till förorenade områden. [Kika in](#) om du har en stund över!

Nya styrelsemedlemmar sökes!

Regionala styrelser

Vill du vara med och påverka vad som händer i ditt regionala nätverk under 2016? I Renare Marks stadgar framgår att styrelsens medlemmar inte får sitta längre än fyra år, och det gör att vi nu måste tacka av styrelsemedlemmar i flera av våra regionala nätverk. Vi är därför på jakt efter nya kandidater i Region Mälardalen, Region Syd, Region Öst och Region Norr.

Vi har frågat Märta Landell, SGI och ordförande för Region Öst, vad hon tycker är det bästa med att sitta i en regional styrelse. Märta lyfter fram att hon har fått fördjupade kontakter i branschen inom regionen och man får en närmare kontakt med Renare Mark nationellt. Som medlem i de regionala styrelserna får du dessutom vara med och påverka vilka aktiviteter som ska genomföras under året och vilka teman som ska diskuteras på seminarier och studiebesök. Framförallt blir man en del av det sammansvetsade och engagerade gänget som styrelsen är. Dessutom får man som styrelsemedlem gå avgiftsfritt på ett nationellt seminarium per år.

Inför årsmötena som går av stapeln under februari, kommer respektive regions valberedning att plocka fram kandidater till styrelserna. Kontakta valberedningarna nedan om du vill vara en av dessa kandidater!

Region Öst

Region Norr

Region Syd

Region Mälardalen

Utlysning val till nationell styrelse

Vill du engagera dig i Nätverket Renare Marks styrelse? 2016 behöver styrelsen ett par nya ledamöter. Dessa utses på nätverkets årsmöte som hålls 16 mars i samband med Vårsmötet på Clarion Post i Göteborg.

Valberedningen strävar efter att styrelsen ska representera hela nätverket och bestå av medlemmar från olika delar av branschen. Läs mer om styrelsens uppgifter på [nätverkets hemsida](#). Om du är intresserad av att vara med i styrelsen, anmäl ditt intresse till valberedningen genom en epost till [Åsa Axheden](#) senast 31 januari.

NORDROCKS firar 10-års jubileum!

Planeringen av nästa NORDROCS är i full gång, och den 5-8 september 2016 är det dags för fyra fullspäckade och spännande dagar i Finland tillsammans med branschkollegor i våra grannländer.

Ett första Call for abstract är redan ute, och senast den 31 januari är det dags att skicka in ditt bidrag. Listan över efterfrågade teman rymmer många intressanta ämnen, bland annat efterfrågas fördrag om nya utrednings- och åtgärdstekniker, cirkulär ekonomi och hållbarhet. Mer information och Call for abstract [hittar ni här](#).

Nätverket Renare Mark är en av fyra medarrangörer, som tillsammans med finska MUTKU, norska Miljøringen och danska ATV Jord och Grundvand anordnar ett nytt NORDROCS vart annat år. Det är en chans att lära från våra grannländer och sprida den kunskap som vi har i Sverige, och skapa nya spännande samarbeten. Håll utkik efter ytterligare uppdateringar framöver!

Utmaningar och möjligheter kring deponier

Den 26 november samlades 86 medlemmar och branschkollegor på Akvaret event och konferens i Malmö för att lyssna till Nätverket Renare Marks seminarium om utmaningar och möjligheter kring deponier.

Dagen inleddes av Pär Larshans, hållbarhetschef på Ragn-Sells, som var moderator för dagen. Pär introducerade dagens tema genom att belysa problematik kring jordens ändliga resurser och det faktum att olika typer av avfall i framtiden kan vara en möjlig råvarubas.

Avfall Sverige har genom Johan Fagerqvist hjälpt till i arbetet med att arrangerat seminariet, vilket Renare Mark är mycket glada för! För att öka kontaktytorna mellan Avfall Sverige och Renare Mark höll Johan ett föredrag om Avfall Sveriges arbete, och de gemensamma intresseområden som våra branscher har. Avfall Sverige arbetar med utveckling, utbildning och rådgivning, och verkar för en miljöriktig och hållbar avfallshantering. Bland annat har Avfall Sverige ett pågående projekt för att kartlägga hantering av förorenade jord- och muddermassor, vilket presenterades i efterföljande föredrag av Peter Flyhammar från SGI. I kartläggningen sammanställs bland annat relevant lagstiftning och domar, samt handböcker och vägledning. Därutöver samlas praktiska erfarenheter från myndigheter in. Kartläggningen kommer att slutföras under 2016.

Under 2015 har ett nytt regelverk för klassificering av farligt avfall kommit. Under 20 minuter gav nästföljande talare, Ola Wik från SGI, en förenklad version av det nya regelverket och vad det kommer att innebära framöver. Bland annat ska lakkriterier användas och det blir strängare kriterier för organisk halt.

Förmiddagspasset avslutades med ett föredrag från Kim Olsson, NSR, som pratade om Landfill exploitation. NSR har under de senaste åren genomfört ett antal projekt där nedlagda deponier har grävts ur och omvandlats till bland annat bostadsområden och grönytor. Materialet som har grävts ur har så långt som möjligt återanvänts, bland annat som konstruktionsmaterial. Efter Kims föredrag samlades deltagarna för välförtjänt lunch och mingel innan eftermiddagens pass tog vid.

Är avfall en risk eller en resurs? Yahya Jani från Linnéuniversitetet gav oss en introduktion till Landfill Mining, där huvudtanken är att deponier inte bör betraktas som en slutlig lösning, utan som tillfälliga lagringanläggningar för avfall som kommer att användas i

framtiden. Som exempel användes Glasriket och de stora mängder glasavfall som potentiellt kan återvinnas genom nedsmältning där tungmetaller separeras från glaset.

Vem ansvarar för nedlagda deponier? Maria Paijkull från Gärdede Wesslau Advokatbyrå guidade oss genom Miljöbalkens 9 och 10 kapitel för att reda ut begrepp om förvaringsfall och förorenade områden. Det konstaterades att deponier i praxis hanteras som förorenade områden.

I nästföljande pass berättade Per Hubinette och Gudrun Magnusson från Länsstyrelsen i Västra Götaland om användning av förorenade massor i sluttäckning av deponier och den vägledning som Länsstyrelsen tagit fram. Bland annat framkom att förutsättningar på platsen och deponins behov ska tas i beaktande samt att det tillförda avfallet som används vid sluttäckningen ej får bidra till en försämrad miljö på platsen. Temat sluttäckning fortsatte med Sandra Andersson, Ragn-Sells, som presenterade sitt examensarbete Sluttäckning av deponier - Problematiken vid användning av restavfall i sluttäckningen. Slutsatsen är att det saknas nationell vägledning och att kunskapsläget kring bland annat olika material och deras långsiktiga påverkan är bristfällig, vilket skapar osäkerheter.

Under det sista passet för dagen berättade Louise Göthfors och Maud Söderberg från Golder Associates om olika metoder för undersökning och avgränsning av deponier. En viktig aspekt är kartläggning av historik där historiska flygbilder kan vara en viktig pusselbit. Nästa steg kan vara att kartlägga deponins utbredning med hjälp av exempelvis geofysiska metoder, vilket kan omfattande information och fungera som underlag vid planering av vidare undersökningar. Geofysik har både för- och nackdelar, det bör inte användas som enda undersökningsmetod men kan vara ett viktigt komplement till konventionella undersökningar.

Stort tack till alla inblandade för en intressant och rolig dag!
/Johanna Svederud,
Nätverkskoordinator

Foto: Johanna Svederud, Liljemark Consulting

Studiebesök vid EKA Bengtsfors, anordnat av Region Väst

Den 18 november arrangerade Nätverket Renare Mark region Väst tillsammans med Bengtsfors kommun ett studiebesök i Bengtsfors med temat erfarenheter från EKA-projektet. Projektet initierades av Bengtsfors kommun och Länsstyrelsen i Västra Götalands län i början av 90-talet. 2011 var saneringen genomförd och EKA-området hade omvandlats till en pedagogisk park, EKA Miljörum. EKA-projektet i Bengtsfors är idag Sveriges största statligt genomförda efterbehandlingsprojekt. På området har en kloralkalifabrik funnits vilken har orsakat omfattande föroreningar av främst kvicksilver och dioxiner. Saneringen är genomförd och erfarenhetsrapporten är nu färdigställd. Seminariet och studiebesöket syftade till att lyfta de erfarenheter som uppkommit under projektet.

Flygfoto EKA Miljörum foto: Peter Harms-Ringdahl, Empirikon Konsult

Ca 40 personer deltog under dagen som bjöd på föredrag om hur saneringen genomförts, utmaningen med att kunna bevara inneslutna restföroreningar skyddade i 1000 år, kvicksilverproblematiken på området samt hur man har arbetat med informationsfrågor i projektet. Efter lunchen, när alla var mätta och belåtna, fick vi en guddad tur runt på EKA-området där Boh Tivesten, kommunens beställarombud för projektet, berättade om den genomförda saneringen och om EKA Miljörum. Dagen i Bengtsfors avrundades med diskussion i grupper kring hur man på bästa sätt når ut externt med erfarenheter från ett projekt, ett ämne som knöt an till den workshop, som hölls tidigare i år vid Renare Marks Vårmöte, om kunskapsåterföring från projekt. Några av de förslag som lyftes i gruppdiskussionerna var bland annat vikten av att dokumentera de diskussioner och orsaker som ligger till grund för beslut av vägval i projektet, att det borde finnas en gemensam kunskapsbank om erfarenheter kring genomförda projekt som till exempel länsstyrelsen förvaltar samt att det är bra att få med entreprenörer i ett tidigt skede eftersom de har viktiga erfarenheter från tidigare projekt.

Seminariums deltagare fick varsitt exemplar av den erfarenhetsrapport som tagits fram efter saneringen. För de som är intresserade av att a del av denna rapport, så kommer den att publiceras på [EKA-miljörums hemsida](#) inom kort.

Ett stort tack från Nätverket Renare Mark till Bengtsfors kommun som var med och arrangerade en lyckad och intressant dag i Bengtsfors. /Region Väst

Ca 40 personer deltog vid studiebesöket och seminariet. Projektets beställarombud, Boh Tivesten guidar oss i den pedagogiska parken EKA Miljörum och berättar om den genomförda saneringen och utmaningen med att hitta ett sätt att informera i 1000 år framåt om de restriktioner som finns på området.

Foto: Ulrika Larson, Empirikon Konsult

Sneak peek på kommande aktiviteter i Region Syd

I region Syd väntar ett spännande år - många stora projekt pågår i regionen, vilket öppnar upp för intressanta studiebesök och aktiviteter framöver.

Den regionala styrelsens ordförande Kent Högberg har flaggat för att följande projekt finns på styrelsens önskelista över kommande studiebesök.

- ◇ *Klippans Läderfabrik - Ett av Skånes mest prioriterade områden.* Fabriken grundades 1906 och var landets första kromläderfabrik. Omfattande saneringsarbeten har genomförts under de senaste åren, och i dagsläget pågår förberedelser för etapp 3.
- ◇ Hur ser miljöarbetet ut kring järnvägsbygget mellan Lund och Malmö?
- ◇ En av Sveriges äldsta kemtvättar var belägen inom kv Färgaren i Kristianstad. Kommunen har fått 46,5 miljoner kronor i bidrag från Naturvårdsverket för undersökningar, projektering och sanering. Själva saneringen ska genomföras 2016-2017
- ◇ BT Kemi - ett område som de flesta känner till, och som har varit högaktuellt under många år.

Har du förslag på platser som du vill besöka, eller vill du vara med och arrangera ett studiebesök? Mejla styrelsens ordförande [Kent Högberg](#).

Nyheter från SGF - ett fullspäckat 2016

Även hos SGF pågår planeringen för nästa år för fullt! Som svar på den stora efterfrågan på kurser under 2015 kommer nu kursutbudet att utökats. För kurser där efterfrågan har varit extra stor, så som *Miljötekniska markundersökningar*, kommer extra kurstillfällen att tillkomma. Två kurser som haft uppehåll kommer nu tillbaka, det är kurserna om *Föreade byggnader* samt *Planering och Projektering*. Därutöver tillkommer nya kurser, bland annat pågår ett arbete med att ta fram en webbaserad arbetsmiljökurs som knyter an till den uppdaterade handboken "Marksanering - om hälsa och säkerhet vid arbete i föreade områden" som nyligen getts ut av arbetsmiljöverket (rapport H359). Håll utkik på SGFs [hemsida](#) där datum för kurser 2016 kommer att meddelas inom kort.

Har du skrivit det bästa exjobbet 2015?

Nätverket Renare Mark söker nu efter 2015 års bästa exjobb. Arbetet ska ha en direkt koppling till förorenade områden och efterbehandling, och belysa området ur ett naturvetenskapligt, tekniskt, ekonomiskt, socialt eller juridiskt perspektiv.

Utöver en prissumma om 15 000 kronor får vinnaren presentera sitt examensarbete på Vårsmötet 2016 inför mer än 400 branschkollegor.

Bidragen kan inlämnas av institution, företag eller författarna själva. Inlämnade bidrag kommer att utvärderas av Nätverkets priskommitté som består av ca 5 representanter från branschen, varav en från styrelsen. I samband med Vårsmötet betalas konferensavgift, resa och boende av Renare Mark.

Kriterierna för Bästa exjobb lägger tyngdvikten vid nyhet och nytta för branschen men följer i övrigt framtagna krav vid universitet och högskola enligt följande:

- 1) Nyhetsvärde för branschen
- 2) Nyttan för branschen
- 3) Fronten för forskningen; vetenskaplighet, stringens
- 4) Ingående moment (t ex litteraturstudie, fältarbete, laboratoriearbete, analys, modeller)
- 5) Avgränsning och målpuppfyllelse
- 6) Utformning och presentation

Samtliga inkomna examensarbeten läggs ut på Renare Marks hemsida. Skicka examensarbetet i digitalt format till nätverkets koordinatör [Johanna Svederud](#), senast den 1 februari 2016. Märk meddelandet "Bästa Exjobb 2015" För frågor går det även bra att kontakta Johanna på 0707-21 02 89.

Studiebesök vid Kvarnbyterrassen, 15 mars 2016

Foto: Lilla Götafors, Mölndal

Det har blivit en tradition i Nätverket att bjuda in till ett studiebesök i anslutning till Vårmötet. Efter en lång och svår urvalsprocess landade arrangörgruppen i ett exploateringsprojekt med fokus på hållbarhet, och som väl knyter an till Vårmötes tema Kommunikation och samhällsnytta. Den 15 mars finns det möjlighet att under en eftermiddag följa med till Mölndal och Kvarnbyterrassen, där vi bland annat får lära oss mer om hur hållbarhetsbedömningar kan appliceras på exploateringsprojekt och det stora behovet av kommunikation för ett projekts framdrift.

På kvällen finns det möjlighet att fortsätta umgås Vårmötesdeltagare, då vi bjuder in till mingel med lättare förtäring på Clarion Post.

Anmälningar till studiebesök och mingel görs på vår anmälnings-sida som nu är på plats—[Anmäl dig redan nu!](#)

SNOWMAN NETWORK

Knowledge for sustainable soils

SNOWMAN Exchange meeting on diffuse pollution and urban soil quality for food production

SNOWMAN Network är ett internationellt nätverk av främst forskningsfinansierare som vill främja utveckling av inom arbetet med Förorenade områden. SNOWMANs fokus har varit att utveckla och finansiera gemensamma utlysningar mellan deltagande länder men har också ett stort fokus på kunskapsspridning och kunskapsutbytet. Som ett led i detta har SNOWMAN anordnat en workshop med temat *Diffuse pollution and urban soil quality for food production*. SGI, som är medlemmar i SNOWMAN, deltog i workshopen och vi i Renare Mark har fått en kort sammanfattning av vad dagen hade att bjuda på.

Workshopen gick av stapeln den 13 november i Belgien, och Yvonne Olsson från SGI medverkade tillsammans med två kollegor via video. Syftet med dagen var att utbyta kunskaper om hur diffust förorenade jordar och matproduktion i potentiellt förorenad jord hanteras i olika länder, samt att identifiera områden med behov av ytterligare forskning.

Workshopen hade ca 20 deltagare från Frankrike, Belgien, Sverige och Luxemburg. Dagen inleddes med att representanter från respektive land redogjorde för hur arbetet med diffusa föroreningar och matproduktion ser ut inom det egna landet. Bland annat diskuterades definitioner för diffusa föroreningar, om – och i så fall vilka riktvärden och vägledningar som finns, samt om det upplevs oro kopplat till föroreningar och matproduktion. Intressant är att intresset för dessa frågor växer i samtliga länder och att det parallellt genomförs studier och tas fram stöd för bedömningar i flera länder.

Resultat av workshopen sammanställs nu av SNOWMAN-nätverket och kommer att presenteras i olika sammanhang. I Sverige återkommer SGI i vid lämpligt tillfälle och presenterar sammanställningen, möjligen som en återkoppling i nästa nyhetsbrev.

/Johanna Svederud,
Koordinator Renare Mark

*En riktigt God
Jul och ett
gott nytt år
önskar vi på
Renare Mark!*

